

Галина Олександрівна ТКАЧУК

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та аудиту,
Одеська національна академія харчових технологій

Сергій Вікторович РИБАЛКО

доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та фінансово-
економічної безпеки, Одеська національна академія харчових технологій

Лариса Борисівна СКЛЯР

кандидат, доцент кафедра обліку та аудиту,
Одеська національна академія харчових технологій
E-mail: sklyarlarisa17@gmail.com

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Ткачук, Г. О. Методичний підхід до оцінки стану фінансової системи підприємства в умовах забезпечення його економічної безпеки [Текст] / Галина Олександрівна Ткачук, Сергій Вікторович Рибалко, Лариса Борисівна Скляр // Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 1. – С. 288–296. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. У даній статті представлено обґрунтування методичного підходу до оцінки стану фінансової системи підприємства харчової промисловості в межах загальної оцінки рівня системи економічної безпеки за умов забезпечення безпеки трансформаційних перетворень.

Мета. Основним завданням даної статті є обґрунтування методичного підходу до оцінки стану фінансової системи підприємства харчової промисловості в межах загальної оцінки рівня системи економічної безпеки за умов забезпечення безпеки трансформаційних перетворень.

Результати. Загальна оцінка фінансового стану включає аналіз на предмет забезпеченості підприємства власним капіталом; раціональність розміщення власного капіталу; величину і частку робочого капіталу; ефективність використання власного капіталу; власного оборотного капіталу; сукупного капіталу; фондівіддачу активів підприємства. Проведено оглядовий аналіз мети та основних напрямків фінансового аналізу підприємства. Запропоновано проведення аналізу фінансової системи підприємств харчової промисловості за трьома напрямками: експрес-аналіз фінансового стану, повний фінансовий аналіз результатів діяльності, оцінка стану фінансово-економічної системи підприємства. Запропоновано застосування показників-індикаторів оцінки стану фінансово-економічної системи підприємства харчової промисловості за умов трансформаційних перетворень, до складу яких віднесено показники-індикатори класичного фінансового аналізу та міжнародної практики й показники-індикатори корпоративної спроможності, які є авторським доробком.

Висновки. Узагальнено напрями, за яким пропонується проводити перевірку корпоративної спроможності підприємства. За результатами проведеного дослідження зроблено висновки про напрями подальших наукових доробок.

Ключові слова: економічна безпека, оцінка фінансової системи, фінансовий стан, трансформаційні перетворення, підприємство.

Halyna TKACHUK

PhD in Economic Science, Doctoral Student, Odessa National Academy of Food Technologies

Sergiy RIBALKO

Doctor of Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Theory and Financial and Economic Security, Odessa National Academy of Food Technologies

Larysa SKLIAR

PhD in Economic Science, Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, Odessa National Academy of Food Technologies

METHODICAL APPROACH TO ASSESSING THE STATE OF THE FINANCIAL SYSTEM OF THE ENTERPRISE IN TERMS OF ENSURING ITS ECONOMIC SECURITY

Abstract

Introduction. *The study of the system of economic security of the enterprise involves the study of the problems of its creation, operation, evaluation and areas of information development. This article presents the justification of the methodological approach to assessing the state of the financial system of the food industry within the overall assessment of the level of the economic security system under the conditions of ensuring the security of transformations.*

Purpose. *The main task of this article is to substantiate the methodological approach to assessing the state of the financial system of the food industry within the overall assessment of the level of the economic security system in terms of ensuring the security of transformations.*

Results. *The general assessment of the financial condition includes the analysis of provision of the enterprise with own capital; rational placement of equity, the amount and share of working capital; efficiency of equity use; own working capital; total capital; return on assets of the enterprise. A review analysis of scientific literature sources and regulatory materials was conducted, which allowed to determine the purpose and main directions of financial analysis of the enterprise. It is proposed to analyze the financial system of food industry enterprises in three areas: rapid analysis of financial condition, full financial analysis of performance, assessment of the financial and economic system of the enterprise.*

The purpose of the analysis and diagnostics of the financial condition of the enterprise in the system of enterprise economic security is formulated. The application of assessment indicators of the financial and economic system of the food industry under the conditions of transformations, which include indicators of classical financial analysis and international practice and indicators of corporate capacity, which are the author's work.

Conclusions. *The rule according to which it is offered to carry out checking corporate capacity of the enterprise is presented. Based on the results of the study, conclusions were made about the directions of further scientific research.*

Keywords: *economic security, assessment of the financial system, financial condition, transformations, enterprise.*

JEL classification: G3

Вступ

Важливою складовою оцінки економічної безпеки, яка безпосередньо впливає на спроможність системи економічної безпеки підприємства до ефективного функціонування, є стан фінансової системи підприємства. Фінансова сфера діяльності підприємства є актуальним об'єктом дослідження у будь-який період економічного розвитку країни. У період розквіту пріоритетними є питання ефективного використання вільних фінансових коштів та забезпечення високого рівня рентабельності виробництва. Для періоду високої інфляції та жорсткої конкуренції в першу чергу вирішуються питання

економії фінансових ресурсів, вигідного використання кредитних коштів і пошук потенційних інвесторів.

Фінансова система представляє собою «сукупність фінансових операцій, які здійснюються суб'єктами фінансової діяльності з використанням певного фінансово-кредитного механізму» [1].

Фінанси підприємства у вузькому розумінні можна розглядати як економічні відносини щодо руху та перерозподілу грошових потоків в процесі перетворення [2].

Оцінка стану фінансової системи у звичайному режимі функціонування підприємства проводиться у процесі здійснення фінансового аналізу. Оскільки джерелом інформації для розрахунку аналітичних показників є облікові дані фінансової звітності, підприємство має можливість проводити таку оцінку щоквартально. На практиці така оцінка може проводитись щомісяця і, за наявності раціональної схеми документообігу та нагальної потреби, станом на будь-яку дату.

Поняття «фінансовий стан» розглядається сучасними науковцями з різних ракурсів, а саме, як:

1) реальна та потенційна спроможність підприємства фінансувати поточну діяльність підприємства та проекти його економічного розвитку [3];

2) збалансованість різних елементів активів та капіталу підприємства [4];

3) стан капіталу в процесі його обігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу [5].

4) сукупність показників, що відображають стан розміщення та використання фінансових ресурсів [6];

5) результат взаємодії всіх елементів фінансової системи підприємства, який характеризується системою показників наявності, розміщення і використання фінансових ресурсів [2].

Мета фінансового аналізу в системі управління підприємством – оцінити фінансовий стан підприємства та результати його діяльності; оцінити фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність, кредитоспроможність та ділову активність; виявити тенденції та перспективи розвитку фінансової системи підприємства; отримати достовірну інформацію для прийняття поточних та стратегічних рішень щодо управління фінансовими ресурсами. Саме тому проблематиці оцінки стану фінансово-економічної системи підприємства присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів, серед яких О.П. Антонюк, О.Я. Базилінська, М.Д. Білик, І.О. Бланк, К.В. Ізмайлов, В.В. Ковальов, М.Я. Коробов, Р.О. Костирко, Г.О. Крамаренко, Л.А. Лахтіонова, А.М. Поддєрьогін, Г.В. Савицька, Р.С. Сайфулін, О.М. Терещенко, Ю.С. Цал-Цалко, О.Є. Чорна, В.В. Шеремет.

Мета дослідження

Основним завданням даної статті є обґрунтування методичного підходу до оцінки стану фінансової системи підприємства харчової промисловості в межах загальної оцінки рівня системи економічної безпеки за умов забезпечення безпеки трансформаційних перетворень.

Виклад основного матеріалу дослідження

Мета оцінки фінансового стану підприємства в системі економічної безпеки підприємства – оцінити фінансові ризики й загрози, а також спроможність фінансового забезпечення ефективного функціонування системи економічної безпеки підприємства.

Фінансовий аналіз при класичному підході передбачає проведення аналітичних розрахунків та оцінки позитивних та негативних наслідків фінансово-господарської діяльності за такими напрямками: 1) загальна оцінка фінансового стану (оцінка стану майна); 2) аналіз фінансової стійкості; 3) аналіз ліквідності та платоспроможності; 4) аналіз фінансових результатів діяльності (прибутковості); 5) аналіз ймовірності банк-

рутства; б) аналіз ділової активності та кредитоспроможності. В свою чергу, загальна оцінка фінансового стану включає аналіз за наступними критеріями: забезпеченість підприємства власним капіталом; раціональність розміщення власного капіталу; величину і частку робочого капіталу; ефективність використання: власного капіталу; власного оборотного капіталу; сукупного капіталу; фондівіддачу активів підприємства.

У міжнародній практиці прийнято таку структуру фінансового аналізу: 1) аналіз активів (asset management ratios); 2) аналіз пасивів – зобов'язань, довгострокової платоспроможності, фінансового важеля (debts management ratios, long-term solvency, financial leverage); 3) аналіз ліквідності та платоспроможності (liquidity and short-term solvency); 4) аналіз прибутковості (profitability); 5) аналіз ринкової вартості (market value).

Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджена Міністерством фінансів України у 2006 року, виділяє такі види фінансового аналізу: 1) вертикальний фінансовий аналіз - порівняння питомої ваги окремих структурних складових; 2) горизонтальний фінансовий аналіз – дослідження динаміки показників; 3) порівняльний фінансовий аналіз – зіставлення фіктивних показників із встановленими нормативами та плановими показниками; 4) аналіз фінансових коефіцієнтів – дозволяє оцінити фінансову стабільність, оборотність активів та платоспроможність; 5) факторний фінансовий аналіз – оцінка впливу факторів на результати діяльності та фінансовий стан [7].

Зазначена методика також рекомендує проводити оцінку ефективності діяльності підприємства, для чого обрано всього три показника: коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт рентабельності діяльності та коефіцієнт рентабельності власного капіталу. В табл. 1 наведено алгоритм оцінки такої ефективності відповідно до різних результатів зазначених відносних показників для підприємств харчової промисловості.

Таблиця 1. Алгоритм оцінки ефективності діяльності підприємств харчової промисловості державної форми власності (узагальнено за даними [7])

Коефіцієнт оборотності активів	Коефіцієнт рентабельності діяльності	Коефіцієнт рентабельності капіталу	Оцінка ефективності діяльності
Високе значення	Високе значення	Високе значення	Задовільно для всіх підприємств
Високе значення	Низьке значення	Середнє значення	Задовільно для підприємств харчової промисловості
Низьке значення	Низьке значення	Низьке значення	Незадовільно для всіх підприємств

Трьохфакторну модель оцінки фінансового стану використовують у міжнародній практиці за схемою факторного аналізу фірми «Du Pont»[8]. За цим, базовий показник рентабельності власного капіталу (РВК) розкладається на складові показники: рентабельності продажу (РЧП), коефіцієнту оборотності активів (ресурсовіддачі) (КОА), коефіцієнту фінансової залежності (структури майна) (КФЗ).

$$РВК = РЧП \times КОА \times КФЗ \quad (1)$$

або

$$РВК = (ЧП / ЧД) \times (ЧД / А) \times (А / ВК) \quad (2)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ЧД – чистий дохід (виручка від реалізації);

А – вартість активів (валюта балансу);

ВК – власний капітал.

Методичними рекомендаціями з аналізу та оцінки фінансового стану підприємства, що затверджено Центральною спілкою споживчих товариств України у 2006 році, рекомендовано проведення фінансового аналізу у двох формах: експрес-аналіз фінансового стану та поглиблений факторний аналіз фінансового стану [9].

З огляду на тематику нашого дослідження, пропонуємо на підприємствах харчової промисловості проводити фінансовий аналіз з метою оцінки його фінансового стану за такими напрямками (рис. 1):

- експрес-аналіз фінансового стану – для потреб поточного управління;
- повний фінансовий аналіз результатів діяльності, який включає загальну оцінку фінансового стану, аналіз фінансової стійкості та платоспроможності, аналіз ділової активності та кредитоспроможності – для загальної оцінки ефективності діяльності, фінансового стану, виявлення загальних тенденцій розвитку фінансово-економічної системи підприємства;
- оцінку стану фінансово-економічної системи – для визначення фінансової спроможності підприємства у забезпеченні ефективного функціонування системи економічної безпеки.

Основні напрями фінансового аналізу підприємства		
Напрямок 1: Експрес-аналіз фінансового стану підприємства	Напрямок 2: Повний фінансовий аналіз результатів діяльності	Напрямок 3: Оцінка стану фінансово-економічної системи підприємства
Мета: забезпечення потреб системи поточного управління підприємства	Мета: загальна оцінка ефективності діяльності, фінансового стану, виявлення загальних тенденцій розвитку фінансово-економічної системи підприємства	Мета: визначення фінансової спроможності підприємства у забезпеченні ефективного функціонування системи ЕБП
Інструменти: показники поточного фінансового стану	Інструменти: показники оцінки ефективності результатів діяльності	Інструменти: індикатори оцінки спроможності фінансової системи

Рис. 1. Напрями фінансового аналізу на підприємствах харчової промисловості за умов трансформаційних перетворень (авторський доробок)

Для оперативної оцінки фінансового стану в системі економічної безпеки можна скористатися комплексом із восьми показників-індикаторів, до складу яких віднесено коефіцієнт покриття, коефіцієнт автономії (фінансової незалежності), рівень фінансового левериджу (ризик), коефіцієнт забезпеченості відсотків до сплати, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, середньозважена вартість капіталу (WACC) та темпи зростання прибутку, реалізації продукції, активів [10, 11, 12]. На нашу думку, зазначений набір показників недостатньо розкриває картину фінансового стану підприємства та його фінансову спроможність.

На наш погляд, при виборі індикаторів фінансового стану для загальної оцінки рівня економічної безпеки, необхідно враховувати таке:

1) Результати оцінки повинні характеризувати фінансовий стан підприємства на дату оцінки; фінансову спроможність підприємства нівелювати деструктивні наслідки бізнес-процесів та непередбачуваних ситуацій; характеризувати рівень фінансово-майнової та корпоративної безпеки.

2) Обрані індикатори мають бути максимально інформативними, несуперечливими, взаємно доповнювати один одного, висвітлювати проблемні аспекти фінансової системи підприємства.

3) Вхідна інформація для визначення обраних індикаторів має бути доступною, достовірною, вільною від фальсифікацій та носити публічний характер.

4) Алгоритм розрахунку обраних індикаторів має бути логічним, доступним для розуміння та усвідомлення, використовувати загальнонауковий інструментарій.

5) Розрахунки необхідно проводити без помилок, ретельно перевіряти та тестувати для забезпечення якості результату.

6) Отримані результати мають бути достовірно визначеними, зрозумілими, логічними, не суперечити один одному та створювати цілісну картину стану фінансово-економічної системи підприємства.

7) Методологія оцінки економічної безпеки має бути затверджена у складі компонентів корпоративної політики економічної безпеки підприємства.

Спираючись на результати фінансових розрахунків, які здійснювались у дослідженні економічного трансформаційного середовища підприємств харчової промисловості, вважаємо за необхідно розширити даний перелік за рахунок показників, які характеризують фінансовий стан з огляду на корпоративні інтереси та спроможність нівелювати наслідки збиткової діяльності.

З метою оцінки стану фінансово-економічної системи підприємства обираємо такий перелік із 13 показників-індикаторів: (табл. 2): класичні показники фінансового аналізу (коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт автономії (фінансової незалежності), рівень фінансового левериджу (ризик), рентабельність операційної діяльності, рентабельність власного капіталу, середньозважена вартість, індекси зміни прибутку, реалізації продукції, активів, ймовірність банкрутства) та запропоновані автором індикатори (чистий залишок вартості чистих активів, рівень власних необоротних активів, рівень власних оборотних активів, індекси зміни статутного капіталу, вартості чистих активів та чистого прибутку).

Важливим індикатором оцінки фінансового стану в системі економічної безпеки є оцінка ймовірності банкрутства. Існує багато моделей її оцінки, серед яких моделі Е. Альтмана, Бівера, Спрінгейта, Фулмера та ін. Основне завдання вибору моделі – отримання достовірної оцінки, виходячи із даних публічної звітності вітчизняних підприємств.

Всі перераховані вище моделі використовують показник фінансового результату (чистий прибуток або прибуток до оподаткування), що вказує на важливість цього показника для оцінки фінансового стану особливо в умовах збиткової діяльності. Заслуговує на увагу також питання впливу фінансового результату на фінансовий стан та рівень економічної безпеки підприємства.

Фінансовий результат у вигляді прибутку або збитку суттєво впливає на ще один важливий показник – вартість чистих активів, який є індикатором корпоративної спроможності підприємства. Відповідно до вимог п.3 ст.155 Цивільного кодексу України, якщо вартість чистих активів товариства менша від його статутного капіталу та менша від мінімального розміру капіталу, встановленого законодавством, передбачається ліквідація підприємства [11].

Під вартістю чистих активів акціонерного товариства розуміється величина, яка визначається шляхом вирахування із суми активів, прийнятих до розрахунку, суми його зобов'язань (довгострокових та поточних), прийнятих до розрахунку.

Використана методика розрахунку вартості чистих активів емітента за попередній та звітний періоди відповідно до «Методичних рекомендацій щодо визначення вартості чистих активів акціонерних товариств», затверджених рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 17.11.2004 р. N485 (з урахуванням змін показників фінансової звітності) [12, 13, 14].

На наш погляд, чистий залишок вартості чистих активів (вартість чистих активів за вирахуванням вартості статутного капіталу) вказує на наявність або відсутність загрози ймовірності ліквідації підприємства у зв'язку із недотриманням вимог чинного законодавства.

Наявність непокритих збитків минулих років є деструктивним фактором, що провокує зменшення вартості чистих активів. Іншими факторами, які також впливають на вартість чистих активів є статутний капітал, додатковий капітал і цільове фінансування. Таким чином, покращити значення даного показника можна за рахунок залучення коштів інвесторів, отримання цільового фінансування, безоплатного отримання активів, дооцінкою активів тощо. Найпродуктивнішим фактором у цьому переліку є прибуток звітного періоду, темп зростання якого повинен перевищувати темп позитивних змін інших факторів.

Таблиця 2. Показники-індикатори оцінки стану фінансово-економічної системи підприємства харчової промисловості за умов трансформаційних перетворень

Індикатор фінансового стану ЕБП	Алгоритм розрахунку	Зміст інформації
Показники-індикатори класичного фінансового аналізу та міжнародної практики		
1. Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / поточні зобов'язання	Вказує на спроможність підприємства розрахуватись за поточними зобов'язаннями
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	Грошові кошти, поточна дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції / поточні зобов'язання	Вказує на спроможність підприємства швидко розрахуватись за поточними зобов'язаннями
3. Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	Власний капітал / валюта балансу	Вказує на залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування
4. Рівень фінансового левериджу (ризик)	Довгострокові зобов'язання / власний капітал	Вказує на рівень ризикованості власним капіталом щодо покриття довгострокових боргів
5. Рентабельність операційної діяльності	Прибуток від операційної діяльності / витрати операційної діяльності	Вказує на рівень прибутковості операційної діяльності (базову прибутковість)
6. Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / власний капітал	Вказує на рівень прибутковості власного капіталу
7. Індекси зміни прибутку, реалізації продукції, активів	Індекс зростання чистого прибутку > Індекс зростання чистого доходу > Індекс зростання активів	Вказує на дотримання принципів «золотого» правила економіки та вказує на стійкість економічного розвитку підприємства
8. Середньозважена вартість капіталу (WACC)	$WACC = (E / K) * u + (D / K) * b (1 - X_c)$, де $K = E + D^*$	Визначає очікувану вартість капіталу компанії (підприємства, бізнесу)
*K – обсяг інвестованого капіталу; D – обсяг позикових коштів; E – обсяг власного капіталу; u – необхідна або очікувана прибутковість від власного капіталу; b – необхідна або очікувана прибутковість від позикових коштів; X _c – ставка податку на прибуток		
9. Оцінка ймовірності банкрутства	Надає характеристику ймовірності банкрутства	
1) п'ятифакторна модель Е. Альтмана	$Z = 1,2A + 1,4B + 3,3C + 0,6D + 1,0E$	
2) модель Спрінгейта	$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$	
3) дискримінантна модель О.О. Терещенка	$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6$	
Показники-індикатори корпоративної спроможності (віторський доробок)		
10. Чистий залишок вартості чистих активів	Активи – Зобов'язання - Статутний капітал	Вказує на ймовірність загроз ліквідації підприємства
11. Рівень власних необоротних активів	Позитивний результат від вирахування власного капіталу з вартості необоротних активів / необоротні активи	Вказує на частку необоротних активів, забезпечену власними джерелами фінансування (власні необоротні активи)
12. Рівень власних оборотних активів	Різниця між вартістю власного капіталу та необоротних активів / Оборотні активи	Характеризує наявність власних джерел фінансування оборотних коштів (поточної діяльності)
13. Індекси зміни статутного капіталу, вартості чистих активів та чистого прибутку	Індекс зростання статутного капіталу ($I_{ск}$) < Індекс зростання чистих активів ($I_{ча}$) < Індекс зростання чистого прибутку ($I_{чп}$)	Характеризує корпоративну спроможність підприємства

Пропонуємо для оцінки фінансової спроможності економічної системи підприємства перевіряти корпоративну спроможність за правилом (3):

Оцінка корпоративної спроможності:

Індекс зростання статутного капіталу ($I_{ск}$) < Індекс зростання чистих активів ($I_{ча}$) < Індекс зростання чистого прибутку ($I_{чп}$)	(3)
---	-----

Звертаємо увагу на той факт, що для оцінки стану фінансово-економічної безпеки пропонується використовувати показник «фінансовий результат від операційної діяльності», що дозволяє оцінити результат безпосередньо пов'язаний із основною діяльні-

---

стю підприємства. Зроблений таким чином акцент дозволяє оцінити прибутковість виробництва та виявити загрози, пов'язані із завищенням непродуктивних витрат.

Висновки та перспективи подальшого дослідження

Таким чином, пропонується проведення аналізу фінансової системи підприємств харчової промисловості за трьома напрямками: експрес-аналіз фінансового стану, повний фінансовий аналіз результатів діяльності, оцінка стану фінансово-економічної системи підприємства. Для реалізації останнього напрямку запропоновано застосування показників-індикаторів оцінки стану фінансово-економічної системи підприємства харчової промисловості за умов трансформаційних перетворень, до складу яких входять показники-індикатори класичного фінансового аналізу та міжнародної практики й показники-індикатори корпоративної спроможності, які є авторським доробком.

Список літератури

1. Кудряшов В.П. Курс фінансів: Навч. посіб. К.: Знання, 2008. 431 с.
2. Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А.М. Поддєрьогіна. К.: КНЕУ, 2004. 546 с.
3. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств. *Фінанси України*. 2005. № 3. С. 117-128.
4. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. К.: Ника-Центр: Эльга, 1999. Т. 2. 591 с.
5. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. Пособие. 7-е изд., испр. Мн.: Новое издание, 2002. 704 с.
6. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2011. 328 с.
7. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки. Міністерство фінансів України. Наказ № 170 від 14 лютого 2006 року. *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
8. Лазарев А., Чумакова І. Про досвід проведення аудиту фінансової звітності ОБСЄ, або впевнені кроки рахункової палати України на шляху до Європейського аудиту. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2010. № 8. С. 39-49.
9. Методичні рекомендації з аналізу та оцінки фінансового стану підприємства. Центральна спілка споживчих товариств України, рішення N 485 28 липня 2006 року. *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>.
10. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання. Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Фролова. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 332 с.
11. Мудрак Р.П., Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В. Вплив сукупних витрат на обсяги національного виробництва. *Економічний часопис – XXI*. Scopus Indexed. 2018, №172 (7-8), С. 44-50.
12. Лагодієнко В.В., Суханова А.В. Характеристика економічної безпеки підприємств та оцінка основних індикаторів безпеки. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, Серія «Економічні науки»*. 2019. Вип. 206. С. 305–318.
13. Цивільний кодекс України. Верховна Рада України, Закон № 435-IV від 16 січня 2003 року. *Законодавство України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
14. Методичні рекомендації щодо визначення вартості чистих активів акціонерних товариств. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, рішення N 485 від 17 листопада 2004 року. *Законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/kl040055>

References

1. Kudryashov, V. P. (2008). *Kurs finansiv*. [Finance course]. Znannia. Kyiv. Ukraine.
2. Podderyogin, A. M. (ed.) (2004). *Finansy pidpryyemstv*. [Enterprise Finance]. In Podderyogina A. M. (ed.). KNEU. Kyiv. Ukraine.
3. Bilyk, M. D. (2005). «The essence and assessment of the financial condition of enterprises». *Finansy Ukrainy*. No. 3/2015, pp. 117–128.
4. Blank, I. A. (1999). *Osnovy upravlinnya finansamy*. [Fundamentals of financial management]. Vol. 2. Nika-Tsentr. Kyiv. Ukraine.
5. Savitskaya, G. V. (2002). *Analiz hospodars'koyi diyal'nosti pidpryyemstva*. [Analysis of economic activity of the enterprise]. Manual. 7th ed. New edition. Minsk. Belarus.
6. Bazilinska, O. Ya. (2011). *Finansovyy analiz: teoriya ta praktyka*. [Financial analysis: theory and practice]. Center for Educational Literature. Kyiv. Ukraine.
7. Legislation of Ukraine: website (2020). *Metody analizu finansovo-hospodars'koyi diyal'nosti pidpryyemstv derzhavnoho sektora ekonomiky*. [Methods of analysis of financial and economic activities of enterprises of the state sector of the economy]. Ministry of Finance of Ukraine. Order № 170 of February 14, 2006. Available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
8. Lazarev, A., Chumakova, I. (2010). *Pro dosvid audytu finansovoyi zvitnosti OBSYE abo vpevneni kroky Rakhunkovoyi palaty Ukrayiny na shlyakhu do yevropeys'koho audytu*. [On the experience of auditing the financial statements of the OSCE, or confident steps of the Accounting Chamber of Ukraine on the way to European audit]. *Accounting and Auditing*. No. 8/2010, pp. 39–49.
9. Legislation of Ukraine: website (2020). *Metodychni rekomendatsiyi shchodo analizu ta otsinky finansovoho stanu pidpryyemstva*. [Methodical recommendations for the analysis and assessment of the financial condition of the enterprise]. Central Union of Consumer Societies of Ukraine decision N 485 July 28, 2006. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>.
10. *Upravlinnya finansovoyu bezpekoyu sub'yektiv hospodaryuvannya: pidruchnyk dlya studentiv vyshchyykh navchal'nykh zakladiv ekonomichnykh ta yurydychnykh spetsial'nostey*. [Management of financial security of economic entities: a textbook for students of higher educational institutions of economic and legal specialties of all forms of education]. (2015). In Frolov, S. M. (ed.). State Higher Educational Institution "Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine"; for general ed. Dr. Econ. Sciences, Prof. SM Frolov. UABS NBU. Sumy. Ukraine.
11. Mudrak, R. P., Lagodienko, V. V., Lagodienko, N. V. (2018). «The impact of total costs on the volume of national production». *Economic Journal – XXI*. №172 (7-8), pp. 44-50.
12. Lagodienko, V. V., Sukhanova, A. V. (2019). «Characteristics of economic safety of enterprises and assessment of the main indicators of safety». *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu sil's'koho hospodarstva imeni Petra Vasylenka, Seriia «Ekonomichni nauky»*. Vol. 206, pp. 305–318.
13. Legislation of Ukraine: website (2020). Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny. [Civil Code of Ukraine] / Verkhovna Rada of Ukraine, Law № 435-IV of January 16, 2003. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
14. Legislation of Ukraine: website (2020). *Metodychni rekomendatsiyi shchodo vyznachennya vartosti chystykh aktyviv aktsionerlykh tovarystv*. [Methodical recommendations for determining the value of net assets of joint stock companies]. State Commission on Securities and Stock Market, decision N 485 of November 17, 2004. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/view/kl040055>.

Стаття надійшла до редакції 21.01.2020 р.